TÂLCUVIRI ȘI CATEHEZE

CUVÂNT DESPRE ASCULTARE ȘI PRIVEGHERE

Arhimandrit Emilianos Simonopetritul

EDITURA SF. NECTARIE

SF. NECTARIE

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

TÂLCUIRI ȘI CATEHEZE

4

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος συνομιλῶν μετὰ τοῦ
ἁγίου Παύλου τοῦ ἁπλοῦ
ἐν τῇ ἐρήμῳ

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

CUVÂNT DESPRE
ASCULTARE ŞI PRIVEGHERE

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie (Corbu)

Tipărită cu binecuvântarea
Înalt Preasfinţitului Părinte
TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

Traducătorul și Editura Sf. Nectarie mulțumesc din inimă
PREACUVIOASEI MAICI NICODIMI,
Starețа Sfintei Mănăstiri din Ormylia Halkidicii,
pentru dragostea cu care ne-a încredințat
spre traducere și tipărire
volumele acestei serii de *Tâlcuiri și Cateheze*.

Traducere după: ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ, ΝΗΠΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ, ΑΘΗΝΑΙ, ΙΝΔΙΚΤΟΣ, 2011

Coperta: Dana Moroiu, Corneliu Alexandrescu
Imagine coperta I: Pecetea Mănăstirii Simonos Petras din 1848 (centru), Adormirea Sfântului Efrem Sirul, icoană de la Sf. M. *SF. Nicolae* de la Meteore (fundal)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EMILIANOS SIMONOPETRITUL, arhimandrit
Tâlcuiri și cateheze / arhimandrit Emilianos Simonopetritul ;
trad.: ierom. Agapie. - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2009-
6 vol. ISBN 978-606-92121-4-6
Vol. 4. : Cuvânt despre ascultare și priveghere. - 2013. - Bibliogr. –
ISBN 978-606-92843-1-5
I. Agapie, ieromonah (trad.)
252:281.94

Cuvântul editorului

Textele cuprinse în acest volum reprezintă două omilii ținute de Părintele Emilianos în 1978 pentru fiii și fiicele sale duhovnicești. În ele Gheronda Emilianos urmărește să-și ajute ucenicii să-și formeze o înțelegere adevărată a ascultării autentice, a legăturii lor cu Starețul, astfel încât viața lor duhovnicească să propășească neîmpiedicat. Această legătură sănătoasă cu Starețul este și premisa reușitei în viața lăuntrică, a cărei principală expresie este privegherea de noapte la chilie. De aceea, aceste două teme se întrepătrund neîncetat de-a lungul textelor, se luminează reciproc, se susțin, iar Gheronda le descoperă mereu ucenicilor, dar și nouă, interdependența dintre o ascultare corect înțeleasă și asimilată și viața de rugăciune.

Cele două omilii au fost cuprinse de editorul grec la sfârșitul volumului de *Tâlcuiri la rânduielile*

monahale ale Sfinților Antonie, Augustin și Macarie (aflat în curs de traducere la Ed. Sfântul Nectarie), dar, pentru că prezintă o temă aparte și de mare interes pentru cititorii români, am hotărât să le tipărim separat.

1

Despre legătura ucenicului cu Stareţul

Supravieţuirea unei mănăstiri se sprijină mai ales pe legătura adevărată dintre ucenic şi Stareţ. De multe ori, ne bucurăm de duhul de familie al frăţiei noastre, de dragostea noastră, de libertatea noastră, de Dumnezeul nostru, de slujba noastră, dar ne scapă câteva elemente simple ale vieţii duhovniceşti, care ascund întregul ei adânc.

Primul lucru de care e nevoie în acest caz este cunoaşterea cugetului Stareţului, lucru ce pretinde putere de pătrundere din partea ucenicului şi o deplină lepădare de sine însuşi. Fiul nu-şi poate înţelege tatăl atunci când i se pare că-l cunoaşte, când el însuşi este plin de viaţă, când se mişcă potrivit cu propria mentalitate şi ideologie. Ucenicul trebuie să preia cugetul Stareţului şi să-l păstreze în sufletul

său ca pe o comoară și, dacă va fi nevoie, să o împărtășească mai departe. Fără acest cuget, nu există nici o putere, nici un germen de viață în familie.

Cugetul fiecărui Stareț este diferit: pe de o parte, este roada luptei sale, iar pe de alta, este partea pe care i-o face harul lui Dumnezeu, ceva pe care l-a pregătit, l-a rânduit mai dinainte și l-a dăruit Însuși Dumnezeu în mintea, în inima, în ființa Starețului, și, prin urmare, ucenicul poate să devină ceea ce este cugetul Starețului. Dacă cugetul Starețului este smerit, ucenicul poate să urce la o măsură și mai înaltă, dar acest lucru cere o chemare specială din partea lui Dumnezeu. În orice caz, lucrul ucenicului este să preia cugetul Starețului. Monahismul este o predare și o primire. Nu este cu putință să existe nici asimilare a lui Dumnezeu, nici conlucrare, nici unitate în familia mănăstirească dacă nu există un singur cuget. Ca să putem trăi și supraviețui, trebuie ca fiecare să încetăm să mai avem propriile ideologii.

Fiecare om trăiește cu ideologia sa, cu sinele său, cu conținutul sufletului și al minții sale. În acesta își găsește plăcerea, se ia pe sine însuși cu binișorul, cu acesta își flatează sinele, cu acesta încearcă să urce sus, în cer. Dar ideologia unui om este tocmai contrarul voii lui Dumnezeu. Este un idol

care îl izolează și, în cele din urmă, îi dăruiește desăvârșita singurătate, pentru că îl desparte până și de Dumnezeu Însuși, așa cum l-a despărțit de Starețul său și de întreaga frăție.

Așadar, este cu putință ca, atâta timp cât trăiește Starețul, o obște să fie plină de iubire, să aibă o minunată colaborare între frați. Pleacă Starețul din această viață, și obștea se destramă, pentru că doi dintre cei trei sute de monahi nu pot să se înțeleagă într-o anumită privință, fiecare revine la propriul său mod de gândire. Înlăuntrul nostru se află a cincea falangă, egoul nostru, însuși diavolul, care ne înșală așa cum i-a înșelat pe cei întâi zidiți.

Șarpele nu a înșelat-o pe Eva spunându-i vreo minciună grosolană sau târând-o în vreun păcat anume, ci făcându-i din cuvântul lui Dumnezeu o ideologie. Dumnezeu i-a spus că va deveni dumnezeu cultivând grădina, trăind cu Adam viața din rai, ținându-se departe de pomul cunoștinței. S-a apropiat atunci Satana și i-a zis: „De ce-ți pierzi timpul cultivând grădina? De ce hoinărești fără nici o țintă? Dacă vei mânca din rodul pomului cunoștinței, o să ajungi pe dată dumnezeu.“ Eva l-a ascultat, și așa s-a îndepărtat de predania pe care a primit-o, apoi și Adam, și i-a cuprins de atunci gândul îndumnezeirii. Gândul îndumnezeirii i-a

dus la îndepărtarea de Dumnezeu, la pierderea lui Dumnezeu. Satana a reușit de le-a strecurat înlăuntru un gând uimitor, dumnezeiesc am putea zice: să ajungă grabnic dumnezei (Fc. 1, 26; 2, 15-17; 3, 1). Cei întâi-zidiți au dat greș, și a trebuit ca Dumnezeu să-Și verse sângele ca să-i aducă iarăși în albia pe care El a deschis-o pentru ei.

Prin urmare, datorită căderii omului, în obștea unei mănăstiri nu e cu putință să se dărâme ideologiile, adică fortificațiile care despart sufletul de Dumnezeu, dacă nu există cunoașterea și preluarea cugetului Starețului, adică deplina jertfire din partea ucenicului a oricărui lucru sfânt și desăvârșit, puternic și frumos, spiritual și sensibil, care vine în contradicție cu acest cuget. De aceea, și Apostolul spune că, dacă vă va spune ceva diferit fie și un înger al Domnului, adică Domnul Însuși, să nu faceți (Gal. 1, 8), pentru că nu e cu putință ca în unitatea Bisericii să intre dezbinarea. Biserica este adunare, și pentru noi, monahii, această adunare a noastră este întreaga Biserică a sfinților. Nu ne lipsește nimic ca să avem întreaga Biserică aici, între noi!

Cu siguranță, cunoașterea cugetului Stărețului este păstrată în obște, este ceva comun. Însă Dumnezeu nu mântuiește mulțimi sau popoare, ci mântuiește mai ales suflete, persoane, nu creează

frății creștine, ci personalități, care, unite cu El, Îl fac cunoscut pe Sfântul Duh. Pentru că Sfântul Duh Se face cunoscut în persoana omului, în unirea Lui cu omul. După cum Hristos este și Dumnezeu și om, dar firea lui omenească nu avea propria persoană, ci avea ipostasul Fiului, tot așa și Sfântul Duh, descoperit în viața Bisericii, Se revelează ca Persoană în persoana fiecărui om. Sfântul Serafim de Sarov, de exemplu, avea Duhul Sfânt. Sfântul Grigorie Palama și toți sfinții L-au avut pe Duhul Sfânt, erau revelări personale ale Sfântului Duh. Aceasta arată cât de importantă este personalitatea omului pentru care S-a întrupat Hristos. Hristos Și-a asumat firea omenească pentru ca să îndumnezeiască persoanele și să nu rămână nimeni în afara îndumnezeirii. Atât de mult îl iubește până și pe ultimul tâlhar, și pe ultima femeie cu scurgere de sânge, și pe oricine altcineva.

Prin urmare, supraviețuirea unei frății este problema supraviețuirii persoanelor. Acestea trebuie să dobândească pe Sfântul Duh. Se poate ca într-o mănăstire să se găsească mulți monahi, dar în cinci ani mănăstirea să moară. Dar unul sau doi monahi sfinți pot să scape mănăstirea și s-o facă să trăiască o mie de ani și mai bine. De aceea, pentru supraviețuirea cugetului Starețului trebuie să avem

o neîncetată dobândire a Sfântului Duh. Dacă există unul singur care trăiește cu această cunoștință adevărată și smerită, care s-a tăgăduit pe sine și și-a îngropat sinele, acela poate să dea o viață nouă în obște. Altfel, sămânța se pierde, iar ogorul e condamnat să devină pământ înțelenit.

Dincolo de cunoașterea cugetului Starețului așadar, se cere și dobândirea personală a Sfântului Duh. Sufletul nostru este un element creat. De aceea, cu tot caracterul lui veșnic, nu încetează să fie un factor omenesc. Adică nu poate să aibă viață dumnezeiască dacă nu este unit cu Duhul Sfânt. Acesta îl desăvârșește pe om, îi întregește personalitatea, îl face dumnezeu. Preluarea cugetului Starețului este și creează cadrul, locul și modul în care ucenicul va încerca să dobândească pe Duhul cel Sfânt. Desigur, de vreme ce Duhul cel Sfânt, „unde vrea, suflă" (In. 3, 8), este cu putință să-L afle pretutindeni. Dar nu-L află decât în felul pe care Dumnezeu l-a scris mai dinainte pentru el. Adică Dumnezeu S-a plecat în mod special asupra fiecărui om și a rânduit mai dinainte cum Îl va înțelege și cum Îl va dobândi pe Sfântul Duh și cum își va menține ființa sa unită cu Sfânta Treime.

Dobândirea Sfântului Duh este o expresie și o dispoziție lucrătoare, o neîncetată făptuire, este un subiect mare, în mod fundamental dogmatic, și

prin urmare moral, dar mai cu seamă mistic, ascetic. Trebuie să fim goi, așteptându-L neîncetat pe Duhul cel Sfânt. Să ne aflăm în foișorul cel de sus ca să ne împărtășim de El neîncetat! Să trăim cu post, cu reaua-pătimire, cu dureri, cu dorința de a fi disprețuiți, cu dorința însingurării, a tăcerii, a golătății: „Căci urmează a fi gol și a înfometa și a înseta“, zice slujba tunderii în călugărie. Să le trăim pe toate acestea, pentru că așa putem ajunge să-L încăpem în noi pe Duhul. Duhul obișnuiește să intre în stomacurile postitoare și în ochii priveghetori. Fără dobândirea Duhului de către mădularele obștii și de către însăși întreaga frăție, ca o familie, mănăstirea nu poate să supraviețuiască. Dar Duhul Sfânt, datorită voinței și firii Sale, „unde vrea, suflă“, și de aceea se poate ca acum să fie înlăuntrul meu, apoi să se afle în afară. Astfel, este cu putință ca eu, care acum Îl am, mâine să nu-L mai am. De aceea, este nevoie de o desăvârșită duhovnicie și înaintare și revelare personală a lui Dumnezeu ca să am o oarecare siguranță că Duhul Sfânt „lucrează și grăiește în mine“[1]. Dar și în acest caz, dacă revin la sinele meu și cad iarăși în propriul egoism, Îl pierd, chiar dacă am ajuns la cele mai mari vederi dumnezeiești.

---

[1] Duminica Cincizecimii, idiomela a treia a Laudelor.

Care este pentru monah legătura dintre noapte și zi? Viața monahală este cufundată în întregime în noapte, și o parte a ei își are proiecțiile și ramurile în timpul zilei. Într-o chinovie, viața din timpul zilei se îndreaptă mai ales înspre frați, către slujire, spre comuniune. Noaptea însă este în mod adânc înrădăcinată în Dumnezeu. Cu cât mai mult reușește monahul să trăiască în timpul nopții isihia, seninătatea și simțirea prezenței lui Dumnezeu, cu atât mai împlinită îi va fi și ziua. În mod evident, nici slujirea, nici legăturile lui obștești nu pot să-i întrerupă legătura duhovnicească cu Dumnezeu, dacă monahul le rânduiește și le lucrează corect pe toate. Dacă viața duhovnicească a monahului este astfel, atunci și legătura lui cu Stărețul va fi adevărată.

Cuprins